

בס"ד עלון מס' 755 26.6.2026 –
יא' בתמוז תשפ"ו

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

פרשת בלק

כניסת שבת: 19:30
צאת שבת: 20:34
רבנו תם: 21:04

לקבלת העלון במייל:
sagifrenkel@gmail.
com

לתגובות והערות:
שגיא 054-6868199

סימן שהכרת הטוב זה גבוה מעל גבוה – על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א

הגמרא במסכת תענית (דף ט, ע"א) אומרת, ג' פרנסים טובים היו לעם ישראל: משה רבנו, אהרן ומרים. הבאר היה בזכות מרים, והענני כבוד בזכות אהרן, והמן בזכות משה רבנו. כשמתה מרים נסתלק הבאר. ולאחר מכן חזרה הבאר בזכות שניהם.

שואל המהרש"א, אם למשה ואהרן יש כח להחזיר את הבאר, כל שכן שיש להם כח שהבאר ימשיך לזרום? **מתרץ המהרש"א והחתם סופר**, נכון, באמת היה אפשר שהבאר ימשיך לזרום, אבל אלוקים רצה שיכירו טובה למרים על המים שהביאה, שבזכותה הגיעו מים. לכן בורא עולם עשה שלא יהיה מים ואז כולם שואלים, "מה יכול להיות? 40 שנה במדבר יש מים ופתאום אין מים? מה קורה? זה בזכות מרים!". אז כלם ידעו להכיר לה טובה על המים שהביאה.

כן, אבל בגלל הכרת הטוב הזה קרה לנו אסון מאוד גדול. נכון, צריך להכיר טובה, אבל כנגד זה קרה אסון גדול שמושה ואהרן לקו על המים. **והאור החיים הקדוש** כותב שאם משה היה נכנס לארץ, במקום היה נבנה בית המקדש, המשיח היה מגיע, זהו, והעולם היה מתקן. בגלל שהלכו המים, משה ואהרן לקו על המים, ונגזר שלא יכנסו לארץ. ותראה איזה חורבן גדול נהיה – החורבן, כל מסעות הצלב, השואה, גם מה קורה היום – הכל בגלל שמושה לא נכנס לארץ. אבל כל זה למה? כל זה כדי לדעת להכיר טובה למרים.

במלים אחרות, היה שווה לבורא עולם לעשות את כל הצער הזה רק בשביל מה? בשביל להכיר טובה. **סימן שהכרת הטוב גבוה מעל גבוה**. מה שלפעמים נראה לנו ש'הכרת הטוב' זה עוד איזה דבר, אתה יודע, שלא נעים כזה. אתה יודע "אני אכיר לו טובה כי לא נעים". פתאום אתה מתחיל להתבונן שהכרת הטוב זה דבר גבוה עד מאוד.

ספר הרב שטיינמן, שיום אחד **החפץ חיים** שכבר היה מבוגר נכנס למקווה. המקווה היה מלא אדים, לא היה אויר במקווה והחפץ חיים התעלף. כשהתעלף, הבלן חשב "מי זה התעלף פה? איזה שיכור אחד נפל פה". מה עשה הבלן? התחיל לבעוט בו כדי להוציא אותו החוצה. בסוף הוא רואה שיש לו ציציות. "וואי, ציציות? לא יכול להיות. זה לא שיכור". תפס אותו, הרים אותו, שפך עליו מים קרים והתעורר החפץ חיים. החפץ חיים אמר לבלן, "תדע לך שהייתי קרוב למיתה יותר מן החיים, ובזכות מה שעשית הצלת אותי, כהכרת הטוב על מה שעשית, אני רוצה לתת לך חצי מהמשנה ברורה שכתבתי". **פלא פלאים!** אומר הרב שטיינמן, החפץ חיים נסה "במה אני יכול להכיר טובה לבלן הזה? מה אני אתן לו?" **הבין החפץ חיים שהכרת הטוב שאני יכול לתת לבלן הזה, זה לפחות חצי משנה ברורה**. עכשיו תחשב שחצי משנה ברורה שיד לאיזה בן אדם זה. כמה אנשים לומדים משנה ברורה? אין מקום שלא לומדים משנה ברורה. ויש בלן אחד פשוט שזוכה בחצי מזה, כחלק מהכרת הטוב על מה שעשה לחפץ חיים.

אותו דבר סיפר רבי איסר זלמן מלצר. רבי איסר זלמן מלצר היה אדם מאוד חלש, וכשהיה בגיל 20 חלה במחלת השחפת. ואז הוא היה כבר מאורס. הוא התקשר לארוסתו ואמר לה שהיא יכולה לבטל את השידוך. ארוסתו הלכה לרופא משפחה, שאלה אותו "כמה זמן הוא יכול לחיות?" אמר לה, "תראי, בדרך כלל בעולם מי שחולה במחלה של השחפת לוקח חודש והוא נפטר. אם יהיה נס – שלושה חודשים. אם יהיה נס גדול, משהו גדול מאוד – שנה שלמה. היה אחד בכל העולם ששנה החזיק מעמד".

זהו. היא חזרה, והמשפחה מאוד ביקשה ממנה לבטל את השידוך. "לא רוצים לראות אותך אלמנה צעירה". אף על פי כן היא הלכה לשאול את החפץ חיים, החפץ חיים אמר לה, "תדעי לך ביתי, יש אנשים בריאים ויש אנשים שמאריכים ימים. אם נגזר, תזכי לחיות עם בעל באריכות ימים". היא שמעה את זה והיא לא ביטלה את השידוך והתחתנה אתו.

רבי איסר זלמן מלצר נפטר בגיל 84. 64 שנים אחרי מה שאמרו לו. אחד הפרופסורים שהיה באותה תקופה, הוא אמר שצריך לשרוף את כל ספרי הרפואה, כי אין בן אדם אחד בכל ההיסטוריה שזכה לחיות יותר משנה שלמה, אין אחד כזה. אבל מצד שני זה פגע בו מאוד והוא היה אדם מאוד מאוד חלש. הוא היה חלש מאוד. יום אחד הגיע אליו איזה בחור צ'יק אחד, אומר לו "הרב, אני עושה בר מצוה. אני מזמין את הרב לבר מצוה". הוא הזמין רק בשביל הכבוד. הרב מבוגר מאד וכבר קשה לו להגיע. באמצע הבר מצוה פתאום רואים את רבי איסר זלמן מלצר, הגיע לבר מצוה. וואי איזה בר מצוה היתה, מי לא דבר על הבר מצוה הזאת.

כששאלו אותו "הרב למה הגעת? זה טרחה גדולה, הרב גם חלש מאוד, למה הגעת?" הוא אמר "כי אני חייב הכרת הטוב לבחור הזה של הבר מצוה". "למה?" "כי הוא בא אלי והוא אמר לי 'הרב אני עושה בר מצוה' ואמרתי 'מה, בר מצוה? אתמול הייתי הסנדק שלך! איך יכול להיות שעברו 13 שנים? לא יכול להיות!' אמרתי 'איסר זלמן מלצר, תלמוד, שב תלמוד, הזמן עובר מהר'. והיה לי כזה חיזוק. אמרתי כהכרת הטוב לחזק שהבחור הזה עשה לי אני אבוא לבר מצוה שלו". פלא פלאים! כל זה כהכרת הטוב.

כדרך אגב ספר הרב שך שיום אחד הוא בא לבקר את רבי איסר זלמן מלצר. אומר לו רבי איסר זלמן מלצר "אתה יודע, היום יש לי יום הולדת. היום אני בגיל 80 ואני ביום הולדת קבלתי על עצמי קבלה 'לעשות שטייגן'. פתחתי מסכת זבחים ואני עושה שטייגן". והרב שך היה מספר את הסיפור הזה והיה אומר "תראה מה זה גדולי ישראל, בגיל 80, חלשים מאוד, היו עושים שטייגן. ואתה רואה בחורים בגיל 15-17, איפה? כמו זקנים בגיל 200 לא זזים".

ספר הרב נסים קרליץ, היה איזה זוג שהחליטו להתגרש. אבל מכיון שהזוג האלו היו ממשפחות מאוד מאוד חשובות, הם הלכו לנסות בפשרה, למצא איזה גישור אצל מרן הרב שך ואצל הסטפילר. כמה שניסה הרב שך וכמה שניסה הסטפילר – לא הלך. בסוף הם פרשו, אמרו "אפשר להתגרש". היחיד שהמשיך זה היה רבי נסים קרליץ.

רבי נסים קרליץ הוא המשיך בכל הכח. אמרו לו "אבל אתה רואה שהרב שך ירד מהעץ, הוא הבין שזה כבר מקרה אבוד. אין מה לעשות". אמר "לא, אני חייב להמשיך עד הסוף". ובאמת רבי נסים קרליץ הלך עד הסוף ובסוף הצליח למצא ביניהם שלום, והשלום שרר בתוך הבית שלהם. פלא פלאים.

שאלו אותו "הרב, מה זה המסירות נפש הזאת? אתה ראית שגדולי ישראל ירדו מהסיפור. למה אתה לא ירדת מהספור?" אמר להם ר' נסים: "לא, אני חייב הכרת הטוב לאבא של הבעל הזה. אני מאוד חייב לו הכרת הטוב. בחוץ לארץ הוא מאוד דאג לי". היכן שיש הכרת הטוב, תדע, זה חיובים אחרים. זה לא אותם חיובים שאתה מכיר. זה כבר חיובים אחרים. אבל בן אדם הולך ברחוב ואומר לעצמו "אוהו, כמה אשתי חיבת לי הכרת הטוב". אתם מכירים את האנשים האלו? "כמה אשתי חיבת לי הכרת הטוב, וכמה ההורים שלי צריכים להכיר לי טובה, והחברותא שלי...". והוא הולך ברחוב, איך הוא מרגיש? "כלם חייבים לי". והוא לא יודע כמה כזה בן אדם שנא בעיני הצבור. חז"ל רצו להגיד לך, אתה רוצה להיות מכובד? נו, מה תעשה? "איזהו מכובד? המכבד את הבריות!". ככל שתדע אתה להכיר טובה לאחרים, תדע לך שאחרים יכירו לך מאוד מאוד טובה. (דרשתי קרבנות' גיליון 97)

וְתִרְאֵנִי הָאֶתּוֹן וְתֵט לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלִים אוֹלֵי נֶטְתָּה מִפְּנֵי כִי עָתָה גַם אֶתְכָּה הֶרְגָתִי וְאוֹתָהּ הִחַיֵּיתִי (כב,לג)
וברש"י ואותה החייתי – ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחתה... הרגתיה, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות. המלאך הרג את אתונו של בלעם הן מפני שהיה חשש שהיא תשמש לעבודה זרה והן משום שהקב"ה חס על כבודו של אותו רשע. צא ולמד עד כמה יש להקפיד ולחוס על כבודן של הבריות, ואם בבלעם נהגו כך, על אחת כמה וכמה בכל אדם ואדם מישראל!

רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל סיפר בהקשר לכך כי באחד הימים דרש רבי חיים ברים זצ"ל דרשה שאותה קרא מתוך הכתוב, ולאחר שסיים את דרשתו, עזב את המקום, כשהוא שוכח את הדף שמתוכו קרא על הסטנדר. המבחינים בכך נגשו ליטול את הדף ולהציץ בו – אולם למרבה הפליאה הם גילו לפנייהם דף ריק... כששאלו על כך את רבי חיים התחמק מתשובה, אך לאחר הפצרות רבות מצד מקורביו הסביר שהדרשן שדיבר לפניו קרא את דבריו מתוך הכתב, ומאחר שחשש שאם ידבר בעל פה יהיה הדבר נראה כאילו הוא דרשן גדול יותר מן הדרשן שקדם לו, עשה עצמו כקורא מתוך הכתוב... כבוד הבריות עדיף היה בעיניו על פני כבודו שלו! (מתוך האור)

הן עם פלביא יקום וכארי יתנשא (כג,כד)

צועד לו מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל בדרכו מתפילת שחרית לביתו מוקף כתמיד בקבוצת יהודים, מהם תלמידי חכמים שבאים לדבר בלימוד, מהם יהודים שבאים לשאול שאלות הלכתיות ומהם יהודים שבאים לעצה וברכה. לא הרחק מביתו, גרה אשה מבוגרת וגלמודה, שהיה ידוע לכל שהיא לוקה בנפשה, כאשר חלף רבינו באותו יום סמוך לביתה, ראתה אותו ורצה לכיוונו ו'בישרה' לו שמגיע לה 'מזל טוב' שכן התקינו בחצרה חבלים חדשים לתליית כביסה.

מרן נעצר והקשיב לדבריה בריכוז, תוך שהוא מראה לה סימני התלהבות והתרגשות מ'השמחה הגדולה'. ואז אמר לה שהוא רוצה לראות את החבלים החדשים בעצמו! הוא הסתובב ושב על עקביו לתחילת הרחוב, עלה לחצר ביתה לראות את החבלים החדשים, הביט עליהם ושיבחם שהם נראים כה מוצלחים והצורה שהותקנו כה מוצלחת...

המשגיח הגה"צ רבי גדליה אייזמן סיפר על רבינו רבי שלמה זלמן אויערבאך דבר מדהים. בכל השנים שישבתי עמו בישיבת צוות הרבנים, והמדובר על קרוב לארבעים שנה מעולם, מעולם! לא הוציא מילה של כעס מפיו. אם היה לו צער ראי שביעות רצון על מהלך מסוים, יכולנו לראות זאת בשתיקותיו. שגורה הייתה בפיו מימרת הגמרא (ברכות ו'): "לעולם יהיה אדם" (זייט א מענטש) לא רק שתהיה אדם, אלא צריך שזה יהיה "לעולם", בכל מצב ובכל עת. וכך היה הוא עצמו, כל ימיו נהג כך ללא היסח הדעת. הוא השתדל תמיד לא להטריח את זולתו אפילו בדבר קל ואף עם בני ביתו נהג כך, ואפילו פעולות קטנות כהלבשת מעיל או הבאת כובע לברכת המזון, לא הסכים להטריח וקם בעצמו לחבוש את הכובע.

בעיקר בלט הדבר לאחר פטירת הרבנית, כאשר נכנסו להתגורר בביתו בנו הצעיר הג"ר ברוך ומשפחתו והתגוררו בחלק השני של הדירה, מאותו יום שנכנסו לגור שם, אף פעם לא עבר דרך "ביתם" בלי "רשות" למרות שבדרכו שם היה יכול לצאת בקלות יתירה ללא מדרגות.

הסיבה שלא עבר שם, משום שבשביל לעבור שם צריך להיכנס לחדר הילדים והוא לא רצה להיכנס לפרטיות של בנו ונכדיו. ורק כשהיו צריכים פעם להוציא אותו על כיסא גלגלים אמר לאלה שמובילים אותו, לא יהיה לכם קל לסחוב בן אדם על כיסא גלגלים במדרגות, תשאלו רשות מהבן אם אפשר לעבור משם.

סיפרה עוד כלתו הרבנית הדסה אויערבאך שמאז שנכנסו אז לגור שם, לאחר שגמר לאכול, היה רבינו מפנה בעצמו את הכלים מהשולחן למטבח, ותמיד היה מערה עליהם מים כדי שקל יהיה להסיר את שיירי האוכל, וכל זאת בשביל לא להיות לטורח ולמשא. והיה אומר לה שהיה רוצה לרחוץ את הכלים בעצמו, אך מכיוון שהוא זקן, הוא חושש שלא יצליח לשטוף את הכלים נקי לגמרי, כראוי לבני הבית, לכן הוא משאיר לבני הבית לעשות זאת טוב ממנו. את שיירי מאכלו בצלחתו היה קבוע זורק לפח האשפה בעצמו, ולא נתן לאחרים לעשות זאת עבורו, באומרו שלפעמים שיירי המאכל גורמים מיאוס לאדם וגם בני ביתו של אדם בכלל זה. ('גאון ישראל')

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישאל ה' אלהיו עמו ותרוצת מלך בו (כג,גא)
 מדוע הקב"ה לא רואה און ביעקב? אומר רבי חיים מצאנז, כי "ה' אלקיו עמו", תמיד יש יראת אלקים
 בליבו של יהודי, ואפילו כשהוא חוטא, "ותרוצת מלך בו" (תרועה מלשון שבירה – כמו "תרעם בשבט ברזל"
 (תהלים ב,ט), יש לו שברון לב. מצוה עושה יהודי בשמחה, אך כלום יש יהודי העושה עבירה בשמחה?
 השמעתם מימיכם יהודי אומר "לשם יחוד" לפני שעושה עבירה?

רבי זושא מאנפולי היה אומר, מעולם לא ראיתי מלאך שלם שנברא מעבירה שעבר יהודי מאמין. מלאכים
 אלה חסרים להם תמיד איזה אבר, לאחד חסר ראש, השני חסר ידיים, כי יהודי אפילו כשנכשל חלילה
 בחטא, מיד הוא מתחרט עליו, ומצטער ונאנח בשברון לב. אנחות כאלה הנובעות משברון לב, שוברות
 ומקצצות את איבריהם של המלאכים המקטרגים.

ובשם רבי ישראל מרוזין אומרים, אפילו כשישראל חוטא, גם כשהוא בעומק התהום, עוד יש בו ניצוץ
 אלוקי, שביב אור של תשובה מהבהב בליבו, גם בשעת החטא "ה' אלהיו עמו". ויש אומרים, מי שאינו
 מדבר רע על ישראל ואינו רואה כל פגם ביהודי, סימן ש"ה' אלהיו עמו ותרוצת מלך בו", הוא נמנה על
 גדודיו של הקב"ה. (מדשן ביתך)

מעשה מופלא אירע בדורו של רבינו גאון עולם רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, המסוגל לפתוח בפנינו צוהר קטן
 של הבנה, אודות אישיותו ההפכפכנית של בלעם הרשע. להבחין בצדקות המעושה שרגיל היה להסתתר
 תחתיה, וברוע המידות שגילם בשורשו ומהותו. בעת שנדד רבי יהונתן ברחבי העולם, נאלץ באחת
 השנים להתעכב ביום הכיפורים בעיר שלא הכירוהו. הוא נכנס לבית הכנסת, בזווית עינו קלט רבי יהונתן
 יהודי מכובד שיושב ומתכונן ליום הקדוש בדחילו ורחימו. את וידו של רבי ניסים גאון ושאר התפילות
 אמר אותו יהודי בדבקות ושברון לב, בבכיות ואנחות. הוא הוסיף ואמר בסיום תפילתו: "דיבוננו של עולם,
 אתה הרי יודע באמת – כי הדברים נכונים כלפי ואיני כלום אלא עפר ואפר..." תפילתו שנאמרה בהכנעה
 ערבה לאוזניו של רבי יהונתן, וגרמה לו התעוררות רבה והשפעה טובה. הוא מאד שמח כי מן השמים
 זימנו לו לשבת סמוך אליו בתפילות. אולם כאשר הגיעה שעת קריאת התורה, הזמין הגבאי את אחד
 המתפללים, אשר כנראה נמנה בין נכבדי הקהילה, לעלות לתורה לעליית שלישי, העלייה המכובדת ביותר,
 ואילו את אותו יהודי – שכנו של רבי יהונתן לספסל – הזמין הגבאי לעלות לעליית רביעי. כשראה אותו
 יהודי שהוא הזמין רק לעליית רביעי, רץ בועם לעבר הגבאי והתנפל עליו בשצף קצף: "את פלוני כיבדת
 בשלישי ואותי רק ברביעי. תתבייש לך! במה הוא מכובד יותר ממני?". ככל שניסה הגבאי להצטדק, הוא
 הותקף וננזף בטון גבוה יותר על ידיו. כשחזר האיש למקומו, שאלו רבי יהונתן: "במחילת כבודו, הן רק
 לפני דקות בודדות התפללת בלב נשבר ונדכה, שפכת דמעות רותחות והתאנחת אנחות קורעות לב
 כשאמרת: "עד שלא נוצרתי איני כדאי... עפר אני בחיי...", והנה לא עברו כי עם דקות בודדות וכבר הינך
 מחולל שערורייה בגלל כבוד מדומה שסברת שמגיע לך?". האיש השיב בפשטות ואוויליות זועקת
 לשמים: "למה כבודו אינו מבין דבר כה פשוט? את זאת אמרתי לקדוש ברוך הוא, לפניו אני מסוגל
 להיכנע. אבל מה זה נוגע לגבאי? הרי גם הוא עפר ואפר כמוני, והרי אני יותר מכובד ממנו. אז מדוע לא
 כובדתי בעליה המכובדת?". רבי יהונתן היה שב ומספר את הסיפור הזה, ומוסיף מוסר השכל, גם כאשר
 אדם נמצא בדרגה גבוהה של קרבת אלוקים, וגם לאחר שהתפלל תפילה שלימה בהשתפכות הנפש וכוונת
 הלב, כאשר מידותיו מושחתות, אזי המידות יבליעו את הדעת וירעילו את השכל, וברגע האמת כשיעמוד
 בפני נסיון הוא עלול לאבד ברגע אחד את כל ההשגות שהשיג בעמל ויזע, ולהתדרדר מגובה עצום
 לעומק התהום – מבחינה מוסרית. (הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א – 'אוצרותיהם אמלא')

